

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

Kela kiittää mahdollisuudesta lausua ja pitää hallituksen esitystä kannatettavana muutamien huomioin.

Lain ehdotettu 29 § tiedonsaantioikeuksista on muotoilultaan väljä. Liikenne- ja viestintävirastolla on tässä laissa ja eIDAS-asetuksessa sekä niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädettyjä tehtäviä suorittaessaan oikeus, salassapitosäännösten estämättä, saada tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömät tiedot, selvitykset ja asiakirjat niiltä, joiden oikeuksista ja velvollisuuksista tässä laissa tai eIDAS-asetuksessa tai niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään ja niiltä, jotka toimivat näiden lukuun. eIDAS-asetuksessa ja sen nojalla annetuissa täytäntöönpanoasetuksissa ja sen lisäksi kansallisessa laissa säädetään todella monen tahon oikeuksista ja velvollisuuksista, ml. yksityiset kansalaiset. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa ei tarkemmin avata, mitkä tiedot ovat liikenne- ja viestintävirastolle välttämättömiä ja miltä taholta niitä tarvitaan. Epäselväksi jää myös, tarkoitetaanko tässä tietosuoja-asetuksen mukaisia henkilötietoja vai liike- ja ammattisalaisuuksia, molempia vai jotain muuta.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyystodistusta:

Esitys tuo kansalliseen lainsäädäntöön tarvittavat säännökset, jotka mahdollistavat eurooppalaisen digitaalisen identiteettilompakon tarjoamisen Suomessa. Kelan näkökulmasta digitaalisen lompakon käyttö voi vakiintuessaan parantaa asiakaskokemusta, sujuvoittaa sähköistä asiointia ja tukea automaattista tiedonsiirtoa eri viranomaisten välillä.

Kansalaisen näkökulmasta uuden vaihtoehdon saaminen verkkopankkitunnusten ja mobiilivarmenteen rinnalle kuulostaa kannatettavalta, koska se mahdollistaisi vaihtoehdon, joka ei edellytä tietyn pankin tai operaattorin asiakkuutta. Lisäksi tietyissä tilanteissa voisi olla mahdollista siirtyä pois suojatun sähköpostin käytöstä, jos asiointipalvelujen käyttö mahdollistuisi ehdotetulla tavalla. Samoin joidenkin todistusten osalta voisivat digitaaliset vaihtoehdot tulla laajemmin mahdollisiksi.

Kanta-palvelujen osalta Kela nostaa kuitenkin esiin seuraavaa. Mikäli lompakkoa on jatkossa mahdollista käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollossa ammatillisiin tarkoituksiin, kuten todistusten ja lausuntojen allekirjoittamiseen, aiheutuisi tästä muutoksia sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiin sekä Kelan järjestämiin sosiaali- ja terveydenhuollon Kanta-palveluihin. Mikäli lompakkoa voisi käyttää myös näissä tarkoituksissa, tulisi esityksen jatkovalmistelussa ottaa kantaa siihen, millaisin edellytyksin ja kenen myöntämällä varmenteella allekirjoituksen voisi tehdä. Tällä hetkellä näissä tarkoituksissa on mahdollista käyttää vain DVV:n myöntämää ammattilaiskorttia ja siihen liittyvää allekirjoitusvarmennetta. Esityksen perusteella henkilökohtaista varmennetta ei voisi käyttää ammatillisissa käyttötarkoituksissa, jolloin lompakkoon tulisi toteuttaa erillinen ammattilaisidentiteetti allekirjoitusta varten. Esityksen jatkovalmistelussa olisi näin ollen tarpeen tarkentaa niitä erityisiä edellytyksiä, joita lompakon käyttö ammattimaisessa toiminnassa edellyttää huomioiden eri ammattitoimintaan liittyvät erityispiirteet.

Yleisesti ottaen myös lompakkoarkkitehtuurin kokonaisuus jää esitysluonnoksen perusteella epäselväksi, kun huomioidaan eri toimijoiden roolit ja tehtävät. Esityksessä ei ole myöskään selvennetty puolesta asioinnin toteuttamista identiteettilompakoilla.

Esityksen liitelaeissa viitataan virheellisesti kumottuun lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007).

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

Esitys määrittelee Digi- ja väestötietoviraston (DVV) vastuulliseksi viranomaiseksi luonnollisten henkilöiden tunnistetietojen myöntämisessä väestötietojärjestelmän perusteella. Tämä on Kelan näkökulmasta tarkoituksenmukaista, sillä DVV:llä on vakiintunut rooli väestötietojen hallinnassa. DVV:n rooli tukee sähköisen tunnistamisen yhdenmukaisuutta ja varmistaa, että tunnistetiedot ovat yhteensopivia muiden viranomaisten järjestelmien kanssa.

Lisäksi esitys antaa DVV:lle tehtäväksi rajat ylittävän henkilöllisyyden linkittämisen. Kelan näkökulmasta se, että henkilöt voidaan tunnistaa yksiselitteisesti eri jäsenvaltioiden välillä, parantaa turvallisuutta, kansainvälistä ja kansallista yhteen toimivuutta sekä tukee sosiaaliturvan liikkuvuutta EU:n alueella rajat ylittävässä etuusasioinnissa.

Esitys selkeyttää myös valvontaviranomaisen roolia ja nimeää Liikenne- ja viestintäviraston vastuulliseksi viranomaiseksi lompakon tarjoajien ja luottamuspalvelujen valvonnassa. Tämä on Kelan näkökulmasta tärkeää luottamuksen ja tietoturvan varmistamiseksi sekä omiaan tukemaan toimijoiden välistä yhteistyötä.

Kela esittää huomiona kuitenkin, ettei esityksessä selvennetä, miten toimitaan rajat ylittävässä asiointissa silloin, kun henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta. Kelan pitäisi pystyä mahdollistamaan sähköinen asiointi myös niiden henkilöiden osalta, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Lisäksi Kelan on kyettävä yhdistämään sähköisesti asioivan henkilön identiteetti Kelassa jo oleviin identiteetteihin mm. henkilöihin, joilla on olemassa Kelan keinohenkilötunnus.

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

-

Tuominen Mirka
Kansaneläkelaitos - Kelan Tietopalvelut